

EPISODE 2

**แนวปฏิบัติที่ดีจากไทยสู่เพื่อนบ้านผ่าน
ความร่วมมือไตรภาคีแบบใต้-ใต้ เพื่อป้องกัน
การตายมารดาจากสาเหตุที่ป้องกันได้**

Good Practice

สารบัญ

4 บทนำ

9 บทที่ 1

ไทยเป็นพี่เลี้ยง ขยายความสำเร็จด้านอนามัยการเจริญพันธุ์สู่เพื่อนบ้าน

17 บทที่ 2

ผลตอบแทนทางสังคมและเศรษฐกิจ (SROI) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ហត់ណាំ

វិធីសាស្ត្របង្ការជំងឺ
 ជំងឺមេរោគផ្លូវភេទ

- ប្រើកុងដូមប្រើប្រាស់ត្រឹមត្រូវ
- ជៀសវាងទម្រង់ភេទផ្សេងៗ
- ជៀសវាងទម្រង់ភេទផ្សេងៗ
- ជៀសវាងទម្រង់ភេទផ្សេងៗ

ក្រុមប្រឹក្សា
 ប្រឹក្សាប្រយោជន៍
 ក្រសួងសុខាភិបាល

ក្រុមប្រឹក្សាប្រយោជន៍ក្រសួងសុខាភិបាល

	ឆ្នាំ 1 ត្រូវបាន 8 12 ខែ	ឆ្នាំ 2 ត្រូវបាន 14 20 ខែ	ឆ្នាំ 3 ត្រូវបាន 22 ខែ	ឆ្នាំ 4
ជំងឺ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ
ជំងឺ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ
ជំងឺ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ
ជំងឺ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ	• ជំងឺប្រេងក្រហម • ជំងឺស្រាវជ្រាវ • ជំងឺស្រាវជ្រាវ

การสนับสนุนการลดจำนวนมารดาตายจากสาเหตุที่ป้องกันได้ (Reduced Preventable Maternal Death) ในประเทศที่มีความเสี่ยง ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเป้าหมายหลักของ (3 Transformative Results)ศ ของ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) และเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อความยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) UNFPA จึง สนับสนุน ศักยภาพของประเทศไทยเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ ภายใต้ความร่วมมือแบบใต้-ใต้ และไตรภาคี (South-South and Triangular Cooperation) มุ่งหวังให้ ประเทศไทยซึ่งเป็นผู้นำด้านการลดจำนวนการตายของมารดา] ที่ต่ำกว่าครึ่ง ของเป้าหมาย (31 ราย ต่อ 1000 การเกิดมีชีวิต) ของ SDGs (70 ราย ต่อ 1000 การเกิดมีชีวิต) เพื่อแบ่งปัน ความรู้และเทคนิคต่างๆ ด้านอนามัยมารดา สุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ไปยังเพื่อนบ้านและประเทศที่ยังมี ความเสี่ยงสูง เพื่อลดอัตราการตายของมารดาในการคลอดบุตรจากสาเหตุที่ ป้องกันได้ ส่งเสริมให้กระบวนการคลอดบุตรมีบุคคลากรทางการแพทย์และ สาธารณสุขที่มีทักษะเข้าร่วมด้วย รูปธรรมความสำเร็จนี้เป็นจริงได้เพราะ

ความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี ที่ UNFPA ใช้เป็นกลไกในการพัฒนาเพื่อก้าว
สู่เป้าหมายที่ครอบคลุมกว้างขวางในการส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดีสำหรับคน
ทุกช่วงวัย ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดหลักขององค์การสหประชาชาติในการพัฒนา
อย่างยั่งยืนโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

UNFPA เล็งเห็นศักยภาพของประเทศไทยที่ได้ก้าวเข้าสู่การเป็น
ประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง และประสบความสำเร็จในเรื่อง
สาธารณสุขโดยเฉพาะการส่งเสริมให้การมีบุตรเป็นเรื่องที่ปลอดภัยทั้งแม่และ
เด็ก ซึ่ง ได้รับการยอมรับจากประเทศอื่นๆ ว่าไทยมีแนวปฏิบัติที่ดี (Good
practice) ด้านอนามัยมารดา สุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์
ประเทศไทย สามารถลดอัตราการเสียชีวิตของมารดา คลอดให้ต่ำกว่า 70 คน
ต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน ตามเป้าหมายที่ 3 ภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืน
ขององค์การสหประชาชาติ (Goal 3 - Sustainable Development Goals)
ด้วยความสำเร็จเหล่านี้ UNFPA จึงสนับสนุน ไทยแลกเปลี่ยนประสบการณ์
ความรู้และวิชาการ ภายใต้ ความร่วมมือระหว่างประเทศหรือความร่วมมือ
ใต้-ใต้และไตรภาคี ให้แก่ เพื่อบ้านที่มีความเสี่ยงเรื่องมารดาตายระหว่าง
ตั้งครรภ์และระหว่างคลอด โดยเฉพาะ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน
ลาว (สปป.ลาว) และราชอาณาจักรภูฏาน ให้สามารถ จัดการความรู้ พัฒนา
ศักยภาพบุคลากรด้านผดุงครรภ์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง เพื่อ
ลดจำนวนมารดาตาย ผลจากการดำเนินงานต่างๆ ที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นแนว
ปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมสุขภาวะของแม่และเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยความสำเร็จตามกรอบแผนงานสนับสนุนรัฐบาลไทยของ UNFPA รอบที่ 11 ที่ดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2564 ผ่านความร่วมมือ-ใต้และไตรภาคี ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสนับสนุนการลดจำนวนมารดาตายจากสาเหตุที่ป้องกันได้ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งการพัฒนาศักยภาพเชิงระบบ และการพัฒนาบุคลากรสาธารณสุขด้านอนามัยมารดา ในการดำเนินการนี้ โดยเฉพาะสปป.ลาว ทำให้มี พยาบาลผดุงครรภ์และบุคลากรด้านสุขภาพประมาณ 150 คน ได้รับความรู้และประสบการณ์จากประเทศไทย

ด้านแนวทางปฏิบัติที่มีคุณภาพ นำไปพัฒนางานอนามัยมารดา ส่งเสริมการคลอดที่ปลอดภัย และป้องกันมารดาตายจากสาเหตุที่ป้องกันได้ ในประเทศของตน นอกจากนี้แนวปฏิบัติที่ดีซึ่งไทยได้ถ่ายทอดความรู้และเทคนิคแก่ลาวและภูฏานแล้ว ยังแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้แก่ 12 ประเทศได้แก่ ออสเตรเลีย บังคลาเทศ ภูฏาน กัมพูชา ญีปุ่น ลาว เมียนมาร์ เนปาล ปากีสถาน ปาปัวนิวกินี ติมอร์-เลสเต และเวียดนาม

การขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีเรื่อง “การป้องกันการตายมารดาจากสาเหตุที่ป้องกันได้” ของประเทศไทยสู่ลาวและภูฏานตลอดจนประเทศอื่นๆ ประสบผลสำเร็จเพราะการทำงานแบบสามประสาน และผลักดันให้เกิดผลในเชิงนโยบายตามจุดยืนในการทำงานของ UNFPA ดังที่คุณวีระศักดิ์ พุทธระกูล อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้สรุปอย่างชัดเจนเกี่ยวกับปัจจัยของความสำเร็จที่เกิดขึ้นว่า “ด้วยการสนับสนุนของประเทศไทย เราจะต้องทำงานต่อไปเพื่อรณรงค์ด้านสิทธิ การมีส่วนร่วมเชิงยุทธศาสตร์ของสื่อ และการร่วมมือ ภาคเอกชน เพื่อให้การพัฒนาก้าวไปข้างหน้าไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้นแต่ยังรวมถึงประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ผ่านเครือข่ายความร่วมมือได้-ได้ ซึ่งการดำเนินการนี้จะทำให้ประเทศไทยและหุ้นส่วนการพัฒนาอื่น ๆ ในโลกนี้รวมถึง UNFPA บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืนในปี ค.ศ. 2030 ตามที่ทุกประเทศในโลกได้ตกลงกัน”

บทที่ 1

ไทยเป็นพี่เลี้ยง ขยายความสำเร็จด้าน
อนามัยการเจริญพันธุ์สู่เพื่อนบ้าน

การส่งเสริมสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ให้ได้มาตรฐานคือหัวใจสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี เพราะจะช่วยสร้างเสริมสุขภาพให้แม่แข็งแรงปลอดภัยทั้งก่อน ระหว่าง และหลังคลอด รวมทั้งลดอัตราเสี่ยงในการเสียชีวิตของทารกแรกคลอด ครอบคลุมถึงสุขภาพที่ดีของแม่และทารกหลังคลอด เท่ากับเป็นจุดเริ่มต้นของการเติบโตเป็นประชากรที่มีสุขภาพอนามัยที่ดีตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต สอดคล้องกับเป้าหมาย ICPD Plan of Action และ SDG หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 3 คือ การมีสุขภาพดี คือสิ่งที่กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติใช้เป็นหมุดหมายจนก่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีที่ประเทศไทยได้ส่งต่อความรู้ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ให้กับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศที่มีความเสี่ยงเรื่องการตายมารดา

โครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี ที่ดำเนินการภายใต้แผนงานที่ 11 ของ UNFPA เป็นการจับมือกันของสามภาคส่วน ประกอบด้วย กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทย ประสานกับ UNFPA และ กระทรวงสาธารณสุข สาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว(สปป.ลาว) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ มุ่งเน้นไปที่การลดอัตราการตายของแม่และสร้างเสริมความแข็งแรงปลอดภัยให้ทารก โดยจัดทำหลักสูตรด้านการพยาบาลและผดุงครรภ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสหพันธ์ผดุงครรภ์นานาชาติ (The International Confederation of Midwives-ICM) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ครอบคลุมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ มีเป้าหมายในการสนับสนุนให้บุคลากรด้านสาธารณสุขของไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ ดำเนินการอบรมถ่ายทอดเทคนิคด้านการผดุงครรภ์ให้กับบุคลากรด้านสาธารณสุขของสปป.ลาว

จุดประสงค์ของโครงการนี้ เกิดขึ้นเพราะจำนวนการเสียชีวิตของมารดาในสปป.ลาว ยังมีจำนวนสูงกว่าตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อ สปป.ลาว ได้จัดทำสำรวจและ ยุทธศาสตร์ในระดับประเทศเพื่อลดอัตราการตายมารดาระหว่างตั้งครรภ์และระหว่างคลอดโดยเฉพาะจากสาเหตุที่ป้องกันได้ นี้ จึงเกิดเป็นความร่วมมือที่แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสองประเทศ เพื่อ ลดจำนวนอัตราการตายมารดาสู่เป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเป็นสำคัญ การลดอัตราการตายของมารดาและทารกแรกเกิดเป็นหนึ่งในโครงการสร้างหลักประกันให้ประชาชนได้มีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย ดังนั้นเอง UNFPA ร่วมกับรัฐบาลไทยมุ่งหวังว่าหากบุคลากรของสปป.ลาว ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะเชิงวิชาการจากการปฏิบัติที่ดีของไทยเพื่อ พัฒนาความรู้และความเชี่ยวชาญด้าน

ผดุงครรภ์ ก็ จะ การลดสาเหตุการตายได้ และยังสามารถช่วย ส่งเสริมนโยบาย การพัฒนาสุขภาพมารดา ของ สปป.ลาวได้ในระยะยาว

จุดเด่นของโครงการนี้คือการพัฒนาโครงการที่อยู่บนฐานช่องว่าง ของการพัฒนาและความต้องการเรื่องการพัฒนาคุณภาพสถาบันที่มีหน้าที่ ผลิตผดุงครรภ์และจัดการนโยบายสุขภาพมารดา ทั้งในระดับ ท้องถิ่นและ ส่วนกลางในสปป. ลาวอย่างแท้จริง มีการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการของครูผดุงครรภ์ที่ เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนและ วิทยาลัยการ ผดุงครรภ์ของสปป. ลาว ทุกหน่วยงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่นได้รับเลือกและมอบหมายจากทั้งสามภาคส่วนให้เป็นหน่วยงาน วิชาการจากประเทศไทยเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของสถาบัน และบุคลากรของ สปป.ลาว กิจกรรมในโครงการเน้น การพัฒนาหลักสูตรที่ ให้ความสำคัญกับสภาพปัญหาของ สปป.ลาว และความต้องการของสถาบัน ผลิตผดุงครรภ์และครูผดุงครรภ์ในโครงการเป็นหลัก หลักสูตรประกอบไป ด้วยสองส่วนคือหลักสูตรผู้บริหารหน่วยงานผลิตผดุงครรภ์และหลักสูตรครู ผดุงครรภ์ ที่ เน้นการมีส่วนร่วมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ การลงมือทำจริง นอกจากนั้นยังมีการเติมเรื่อง การประเมินผล การทบทวนเพื่อปรับแก้ และ การ ตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนทุกระบวนการ ร เพื่อให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการ อย่างสม่าเสมอ

หลักสูตรระยะสั้นจำนวน 2 รุ่น ภายใต้ความร่วมมือนี้เพื่อเป็นต้นแบบ หลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานด้านการฝึกอบรมครูผดุงครรภ์ โดยเฉพาะอนามัย

แม่และเด็กให้แก่เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์ประจำโรงพยาบาลในแขนงต่างๆ ของ สปป.ลาว ประกอบด้วย แขนงหลวงพระบาง แขนงบ่อแก้ว แขนงเวียงจันทน์ แขนงคำม่วน แขนงสะหวันนะเขต แขนงสาละวัน และแขนงจำปาสัก รวมมี ผดุงครรภ์ของสปป.ลาว ผ่านการอบรมทั้งสิ้นจำนวน 24 คน นอกจากนี้สัมฤทธิ์ผลในการเพิ่มพูนศักยภาพของบุคลากรด้านผดุงครรภ์ของสปป.ลาว ยังส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของไทย UNFPA และ สปป.ลาว ยกกระดับความรู้และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศ ในระยะยาว

ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ทำให้เกิดการยกระดับและพัฒนาคุณภาพด้านสุขภาพมารดา ในสปป. ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมทักษะและอุปกรณ์ที่จำเป็นด้านการผดุงครรภ์ให้แก่สถานพยาบาลในแขวงต่างๆ ทั้งหน่วยสุขภาพขั้นพื้นฐานและโรงพยาบาล การส่งต่อผู้ป่วยนอกที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล บุคลากรของสปป.ลาวได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคจากผู้เชี่ยวชาญของไทยทั้งทักษะด้านสูติกรรมฉุกเฉินและการใช้อุปกรณ์การผดุงครรภ์ขั้นสูง ผลจากความรู้ต่างๆ ที่ได้รับทำให้บุคลากรที่ผ่านการอบรมสามารถช่วยเหลือดูแลสุขภาพของมารดาได้ถึง 20-50 รายต่อเดือน ผู้บริหารและครูการผดุงครรภ์ของสปป. ลาวที่ได้รับการฝึกอบรมจำนวน 52 คน สามารถส่งต่อความรู้และประสบการณ์ไปยังนักเรียน ผดุงครรภ์อีกอย่างน้อย 300 คนต่อปี บุคลากรที่มีคุณภาพเหล่านี้จะกระจายไปประจำตามศูนย์สุขภาพและโรงพยาบาลทั่วสปป. ลาว

อีกหนึ่งแนวปฏิบัติที่ดีอันเป็นผลจากโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี คือการประสานความร่วมมือสามส่วนของ UNFPA ประเทศไทยและราชอาณาจักรภูฏาน เพื่อเสริมสร้างความรู้และ แบ่งปันประสบการณ์เรื่องการบริหารจัดการสุขภาพมารดาตั้งครรภ์ในท้องถิ่นและระบบการส่งต่อ รวมทั้งแนวทางที่ดีเพื่อสุขภาพวะที่ปลอดภัยของมาราระหว่างตั้งครรภ์ ตลอดจนปรับปรุงให้สุขภาพของผู้หญิงเพื่อ ลดอัตราการเสียชีวิตของมารดา ด้วยความที่แต่เดิมนั้นสถานการณ์เรื่องบริการสุขภาพมารดาและเด็กแรกเกิด ในประเทศภูฏานยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร สตรีที่ตั้งครรภ์เพียงร้อยละ 88 เท่านั้นที่เข้าถึงบริการด้านรับฝากครรภ์อย่างมีคุณภาพ นอกจากนั้น จำนวนของผู้

เชี่ยวชาญในปฏิบัติการดูแลระหว่างคลอดบุตรยังมีเพียงร้อยละ 51 ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุที่สตรีมีครรภ์ในภูมามีความเสี่ยงค่อนข้างสูง นั่นคือในจำนวนสตรีมีครรภ์ 100,000 คน มีอัตราเสียชีวิตถึง 225 คน ในระหว่างตั้งครรภ์หรือคลอดบุตร

ภายใต้ความร่วมมือผ่านกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (Thailand International Cooperation Agency-TICA) ร่วมกับ UNFPA และรัฐบาล ภูฏาน โครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี จึงตกลงร่วมมือกันเพื่อถ่ายโอนความรู้และแบ่งปันทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาการและทางปฏิบัติ เพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยแก่มารดา และเพิ่มศักยภาพของราชอาณาจักร ภูฏานในด้านสาธารณสุขและบริการด้านอนามัยการมารดา โครงการนี้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ(MOU) ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศ ประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข ภูฏาน และ UNFPA เพื่อดำเนินแผนปฏิบัติการในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559)

หลักปฏิบัติที่สำคัญของโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีระหว่างไทยและภูฏาน คือ ความเป็นหนึ่งเดียวกันในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างสองประเทศ การเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและการประสานงานด้านต่างๆ ในการทำกิจกรรมในโครงการ เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการดำเนินโครงการในรูปแบบของหุ้นส่วนพันธมิตรทั้งสามฝ่าย คือ UNFPA ไทย และภูฏาน จะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ การนำไปใช้งาน การเฝ้าติดตาม และการทบทวนคุณภาพของโครงการ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดต่างรู้สึกมีความเป็น

เจ้าของและร่วมพัฒนาโครงการให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรด้านสุขภาพในกระทรวงสาธารณสุขในภูมิภาคหรือฝั่งของรัฐบาลไทย คือ วิทยาลัยพยาบาลภายใต้กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย และกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งสำนักงาน UNFPA ในภูมิภาคและไทย

แนวปฏิบัติที่ดีจากการฝึกอบรมภายใต้โครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี ระหว่าง UNFPA รัฐบาลไทยและราชอาณาจักรภูฏาน สามารถยืนยันได้จากเสียงสะท้อนของผู้เข้ารับการอบรม ที่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “โครงการนี้มีประโยชน์มากต่อกระทรวงสาธารณสุขเนื่องจากช่วยให้เจ้าหน้าที่อนามัยที่ทำงานในพื้นที่ห่างไกลสามารถยกระดับทักษะของ พวกเขา ได้รับประสบการณ์ที่มีค่า และมีปฏิสัมพันธ์กับคู่ร่วมมือของพวกเขาในประเทศไทย ถ้าไม่มีความร่วมมือนี้ กระทรวงสาธารณสุขคงไม่สามารถจัดอบรมดังกล่าวได้เนื่องจากข้อจำกัดทางงบประมาณ”

บทที่ 2

ผลตอบแทนทางสังคมและเศรษฐกิจ
(SROI) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กระบวนการใดๆ ในการสร้างเสริมทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น มีคุณค่าสูงจนไม่สามารถเทียบเป็นมูลค่าทางตัวเงินได้ เพราะประชากรที่มีสุขภาพที่ดี ย่อมเป็นหลักประกันในสะท้อนการเป็นสมาชิกที่มี ศักยภาพและคุณภาพของประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม ในการทำงานเชิงนโยบายระดับชาติ จำเป็นต้องมีตัวเลขและการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่จับต้องได้เพื่อนำมาโน้มน้าวใจให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถประเมินความคุ้มค่าของงบประมาณในการใช้ไปกับโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งแนวโน้มของผลสำเร็จที่จะเกิดขึ้นตามเป้าหมายที่ 3 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 3-Well-Being) เพื่อให้ประชากรทุกคนทุกวัยมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี คุณค่าและมูลค่าที่เกิดขึ้นเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของรายงานการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนในโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีระหว่าง UNFPA และ รัฐบาลไทย

ด้วยความร่วมมือแบบสามประสานของ UNFPA รัฐบาลไทยผ่านกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ และประเทศเพื่อนบ้านทั้งรัฐบาลราชอาณาจักรภูฏานและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ก่อ

ให้เกิดโครงการที่สร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนั้นๆ ในหลายมิติ ทั้งยกระดับคุณภาพด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ เพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างประเทศ และส่งเสริมการศึกษาด้านสาธารณสุขในระยะยาวผ่านโครงการพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันที่ให้บริการอนามัย แม่และเด็ก (ในภูฏาน) และ ระบบการผลิตผดุงครรภ์ และ การศึกษาการผดุงครรภ์ระดับประเทศ (สปป. ลาว) ดังนั้นเอง จึงควรมีการวิเคราะห์มูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจจากผลลัพธ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความรับรู้แก่ รัฐบาลของแต่ละประเทศผู้เป็นหุ้นส่วนในความร่วมมือแบบสามประสานนี้

การประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้นมีขอบเขตจากกรณีศึกษาของโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีในสปป.ลาว เป็นหลัก โดยใช้ระยะเวลา 3 เดือนในการวิเคราะห์โครงการสืบเนื่องจากโครงการนี้มิได้มีการวางแผนในการประเมินอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ สำหรับโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีในภูฏานและความร่วมมืออื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะมีการวางแผนเพื่อดำเนินการโดยคำนึงถึงบริบทต่างๆ ในประเทศที่ทำการประเมิน โดยปรับใช้จากแบบจำลองที่ได้จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคมใน สปป.ลาว ต่อไป

เครื่องมือที่เลือกใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เป็นไปตามกรอบการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment – SROI) เพราะเครื่องมือนี้สามารถวิเคราะห์และประเมินผลได้อย่างครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเพื่อทำการศึกษา

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการ ที่สำคัญที่สุดคือเห็นผลลัพธ์อย่างชัดเจนถึงผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินในการวัดผลทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อต่อยอดถึงคุณค่าของโครงการที่เกิดขึ้นทั้งมิติทางเศรษฐศาสตร์และสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของพลเมืองแต่ละประเทศ สามารถตอบได้ชัดเจนถึงมูลค่าทางการเงินที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างสัมพันธ์กัน

จุดประสงค์ในการทำ SROI เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของภาคี ความร่วมมือทั้งสามฝ่าย รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยฝ่ายแรกคือกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ (TICA) ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศ มีหน้าที่หลักในการบริหารและดำเนินความร่วมมือเพื่อการพัฒนา รูปแบบต่าง ๆ ของประเทศไทยในประเทศเพื่อนบ้านและกับประเทศคู่ร่วมมือ องค์การระหว่างประเทศ และประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายที่สองคือผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจากสปป. ลาว – ครู ผดุงครรภ์ชาวลาว รวมทั้งผู้บริหารหน่วยผลิตผดุงครรภ์ ร่วมคณะผู้เข้าการอบรมชุดแรกในพ.ศ. 2559 และชุดที่สองในพ.ศ. 2560

ฝ่ายที่สามที่เป็นคู่ความร่วมมือคือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ดำเนินการหลักโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีร่วมกับสปป. ลาว ฝ่ายที่สี่คือ UNFPA หรือ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทยและประจำสปป. ลาว และฝ่ายที่ห้าคือรัฐบาลสปป. ลาว ภายใต้ความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุข สปป. ลาว นอกจากนี้ยังมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ประกอบด้วย นักศึกษาผดุงครรภ์ในสปป. ลาว นักศึกษา

ผดุงครรภ์ที่ผ่านการฝึกอบรมหรือการสอนโดยอาจารย์ที่เข้าร่วมหลักสูตรฯ รวมทั้งโรงเรียนผดุงครรภ์และโรงพยาบาลท้องถิ่นของสปป. ลาว ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ที่ส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมฝึกอบรม

ในการประเมินผลตอบแทนทางสังคม มีการดำเนินงานใน 4 ขั้นตอนที่ต้องคำนึงถึง ประกอบด้วย ขั้นตอนแรกคือการกำหนดขอบเขตและกำหนดนิยามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนนี้มีส่วนสร้างพารามิเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางสังคม รวมทั้งนิยามปัจจัยและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ช่วยให้สามารถจัดลำดับความสำคัญและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ขั้นตอนที่ 2 คือการรวบรวมข้อมูล คัดเลือกตรรกะวิธีวัดต่างๆ กำหนดนิยามคุณค่าที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและตัวแทนผู้รับมอบฉันทะ รวมทั้งทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบจำลองและคำนวณผล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเข้า(Input) บวกเพิ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับ รวมทั้งคุณค่าต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำการคำนวณผลตอบแทนทางสังคม ดำเนินการวิเคราะห์ความเสถียรของผลการศึกษา คำนวณมูลค่าเพิ่มและระยะเวลาในการคืนผลตอบแทน ส่วนขั้นตอนสุดท้ายคือการทำรายงานและเชื่อมโยงข้อมูล เพื่อสื่อสารถึงการประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้น

สำหรับโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี ระหว่าง UNFPA รัฐบาลไทย และรัฐบาลของสปป. ลาวที่ดำเนินงานในระยะเวลา 3 ปี สามารถวิเคราะห์ผ่านการประเมิน SROI เพื่อให้รู้ถึงผลตอบแทนทางสังคมและ

เศรษฐกิจ พบผลลัพธ์ที่น่าพอใจและงอกเงยจากเงินลงทุนร่วมกันของทั้งสามภาคส่วน โดยเริ่มต้นด้วยเงินลงทุนจำนวน 445,932.51 ดอลลาร์สหรัฐ สามารถสร้างมูลค่าได้ถึง 1,763,362.45 ดอลลาร์สหรัฐ ทำให้ประเมินได้ว่าผลตอบแทนทางสังคมของโครงการนี้เท่ากับ 1: 3.95 ดอลลาร์สหรัฐ หรือพูดให้ชัดเจนยิ่งขึ้นไปอีกว่า ทุก ๆ การลงทุนหนึ่งดอลลาร์สหรัฐ สามารถสร้างคุณค่าทางสังคมเป็นจำนวน 3.95 ดอลลาร์สหรัฐ หรือเกือบ 4 เท่าของเงินลงทุน

จากผลการประเมินนี้ทำให้สามารถสรุปได้ว่าโครงการที่ไทยสนับสนุนการสร้างศักยภาพให้ผดุงครรภ์ในสปป. ลาว มีความคุ้มค่าในการลงทุน สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้รับผลประโยชน์ในหลายภาคส่วน คุณค่าทางสังคมที่เกิดขึ้นมีหลายมิติ เช่น ร้อยละ 93 ของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมของสปป.ลาว ได้รับการฝึกฝนจนกระทั่งมีความมั่นใจในวิชาชีพผดุงครรภ์ของตนเองเพิ่มสูงขึ้น และร้อยละ 63 สามารถเพิ่มพูนขีดความสามารถในการทำงานกับสถาบันที่สังกัดอยู่อย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ร้อยละ 29 มีโอกาสในการทำงานที่ดีขึ้น และร้อยละ 24 มีความสามารถที่ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อการทำงานสนับสนุนชุมชนของพวกเขา

รายงานการประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้น เป็นหลักฐานที่ชัดเจนถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี โดยรูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นปรากฏเป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน ทั้งการยกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรด้านการผดุงครรภ์

ของสปป.ลาวให้ได้มาตรฐานสากล เมื่อบุคลากรเหล่านี้มีคุณภาพ ทักษะ และ ความเชี่ยวชาญมากขึ้น ย่อมส่งผลถึงคุณภาพโดยรวมของสถาบันระดับชาติที่ พวกเขาสังกัดอยู่ ก่อเกิดผลงานและนวัตกรรมต่างๆ ที่ตอบแทนในเชิงมูลค่า อีกนัยหนึ่งการ ด้วยโครงการนี้ทำให้พวกเขามีโอกาสทำงานร่วมกับแพทย์เพื่อ ฝึกอบรมผดุงครรภ์ที่ศูนย์สุขภาพและโรงพยาบาลอำเภอ การแลกเปลี่ยนครู โครงการสนับสนุนให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โครงการวิดีโอเพื่อการศึกษาและการ สอนแบบจุดภาค และโครงการเครือข่ายครูผู้มีความสามารถ

ด้วยหลักฐานจากการประเมินผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดขึ้น เป็นการ ตอกย้ำถึงยุทธศาสตร์ที่ UNFPA ผลักดันเสมอมา ประกอบกับการตระหนัก ถึงศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นผู้นำของภูมิภาคนี้ในด้านการวางแผน ครอบครัวและอนามัยการเจริญพันธุ์ ประเทศไทยนั้นมีความรู้ทางเทคนิคที่ ประสบความสำเร็จด้านสุขอนามัยของแม่ สามารถดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้อง জনลดอัตราการเสียชีวิตของมารดาอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยอัตราส่วนระหว่าง การเสียชีวิตมารดาต่อ การมีชีพคิดเป็นสัดส่วน 24.6 : 100,000 คน จะเห็นได้ ว่าอัตราการเสียชีวิตของมารดาในประเทศไทยนั้นต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนา ที่ยั่งยืน ซึ่งกำหนดไว้ที่ 70 คนต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน ความสำเร็จเหล่านี้ทำให้ไทยเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก เมื่อได้รับการส่งเสริมและประสานความ ร่วมมือจาก UNFPA ยิ่งทำให้รัฐบาลไทยประสบความสำเร็จในความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศอย่างน่าพอใจ ทั้งในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับโลก โดยมีหลักฐานชัดเจนจากมูลค่าผลตอบแทนที่ชัดเจนจากการ ประเมิน SROI ที่เกิดขึ้น

หากจะลงลึกในการสนับสนุนรัฐบาลไทยโดย UNFPA มีรายละเอียดจากยุทธศาสตร์อธิบายเป็นตัวเลขได้ว่านับตั้งแต่ พ.ศ. 2555-2560 ทั้ง UNFPA และ TICA ได้มีการสนับสนุนเงินรายปี เป็นจำนวน 60,000 - 80,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อดำเนินโครงการความร่วมมือด้านเทคนิคแก่ประเทศหุ้นส่วน คิดเป็นมูลค่ารวมระหว่างปี 2558 - 2560 มีการสนับสนุนเป็นจำนวนเงิน 450,000 เหรียญสหรัฐฯ เพื่อพัฒนาทักษะและระบบทรัพยากรบุคคลของโครงการการผดุงครรภ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โครงการที่เกิดขึ้นมีทั้งหลักสูตรสี่เดือนสำหรับผู้จัดการโรงเรียน และวิทยาลัยผดุงครรภ์ 11 คน และการฝึกอบรมหกเดือนสำหรับนักการศึกษาการผดุงครรภ์ 52 คนจากสถาบันผลิตทั้งผดุงครรภ์ 11 แห่งของสปป.ลาว การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นเป็นระยะเพื่อปรับกิจกรรมตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

ความร่วมมือต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสองประเทศ ภายใต้การสนับสนุนของ UNFPA ก่อให้เกิดกิจกรรมอันหลากหลายที่สร้างผลตอบแทนทางสังคมต่อผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบไปด้วยการที่เจ้าหน้าที่

ระดับสูงของ สปป. ลาว ได้เดินทางมาศึกษาทำงานในประเทศไทยเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับระบบการผดุงครรภ์และโครงการสุขภาพมารดา โดยหน่วยงานในประเทศไทยคือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นสถาบันที่ให้คำแนะนำทางเทคนิคด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้เท่ากับเป็นการลงทุนอย่างต่อเนื่องในนักวิชาการด้านการผดุงครรภ์ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถของสถาบันในสปป. ลาว เท่ากับว่าการเพิ่มพูนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านสาธารณสุขของไทยและลาวผ่านโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีจะสามารถสร้างผลตอบแทนทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระยะยาว

สำหรับยุทธศาสตร์ของ UNFPA ในการสนับสนุนรัฐบาลไทย ได้ให้ความสำคัญต่อการประสานความร่วมมือ การทำงานแบบเป็นหุ้นส่วนแบบพหุภาคี ขยายต่อยอดเป็นการจัดหาเงินทุนร่วมเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มมูลค่าและผลตอบแทนตามตัวเงินที่ใช้ในการลงทุน เป็นที่ชัดเจนว่าโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีระหว่างไทยและสปป.ลาว เกิดการระดมทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาคเอกชนในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ จนเกิดเป็นรูปธรรมความสำเร็จของโครงการ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่ UNFPA ได้วางไว้

ผลจากการประเมินผลตอบแทนทางสังคม เป็นหลักฐานสำคัญในการกระตุ้นให้รัฐบาลพัฒนานโยบายการประสานความร่วมมือกับมิตรประเทศภายใต้ความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคี ชูบทบาทที่สำคัญของกรมความร่วมมือ

มีระหว่างประเทศในการดำเนินโครงการนี้ต่อไป รวมทั้งผลักดันให้เกิดการระดมทรัพยากรในระหว่างรัฐบาลด้วยกัน รวมทั้งองค์กรพันธมิตรอื่นๆ แบบจำลองที่ได้จากการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากโครงการความร่วมมือใต้-ใต้และไตรภาคีระหว่างรัฐบาลไทยและสปป.ลาวย่อมเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของโครงการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่สามารถนำไปปรับประยุกต์กับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคได้ต่อไป

นอกเหนือจากมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการใต้-ใต้และไตรภาคีระหว่างไทยและสปป.ลาว ยังสามารถตอบโจทย์การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างเสริมให้เกิดสุขภาพที่แข็งแรงรอบด้าน เสริมสร้างความแข็งแกร่งของสถาบันด้านการผดุงครรภ์ และยกระดับฝีมือความเชี่ยวชาญของบุคลากรให้ได้มาตรฐานสากล มูลค่าและคุณค่าที่จะเกิดจากสิ่งเหล่านี้ คือการดำเนินโครงการที่เน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างแท้จริง

United Nations Population Fund

4th Floor United Nations
Service Building, Rajadamnern Nok Avenue,
Bangkok 10200, Thailand
thailand.unfpa.org

 [UNFPAThailand](https://www.facebook.com/UNFPAThailand)

 [UNFPA_Thailand](https://twitter.com/UNFPA_Thailand)